

La tschintgavla
«platta» dad Alexi
Nay e Marcus Hobi
cumpara quests dis.

In saut da la tradiziun – atgna ed ertada

Il nov disc «L'alva» dad Alexi e Marcus

DA BENEDETTO VIGNE

■ Igl era franc stà in sbagli da vulair a ses temp ils onns otganta collocar Alexi e Marcus entaifer la naschientscha d'in moviment da musica moderna ruman-tscha, vul dir da numnar il duo pèr a pèr cun Hades e CCR (abstrahà da la dumonda schebain quellas bands sursilvanas eran insumma sezzas modernas). Alexi e Marcus n'eran betg moderns en quest senn musical, els faschevan plitost part d'ina tradiziun ch'era però stgarsa en Surselva (al cuntrari da l'Engiadina), quella dal chantastorgias, dal trubadur vagant, che porta cun sai simplamain gitarra e vusch. Quai che n'excluda betg la pussaivladad da tractar «fiers chauds» en lur chanzuns, da quai «ch'ei dat buc tier nus». Pia dad esser en in tschert senn revoluzzers u revoltaders.

Ina madirezza cantica

Al cuntrari da parents musicals, sco per exempel in Reinhard Mey, èn els restads fidaivels a quella exposiziun «folkusa», han silpli agiuntà qua u là instruments or da genres universals, sco quai ch'els fan uss sin lur novischem, oramai tschintgavel portatun: il clavazin da la classica, la clarinetta da la populara, la già dal saut

medieval, il saxofon dal jazz. Quai ch'ins auda perencunter fitg bain è ina tscherta madirezza cantica, in cumià da quellas vuschs puerilas, magari in pau dulstschettas, ch'avevan anc marcà lur emprims albums. Alexi e Marcus èn oramai er en per ils sessanta, ed ensasez stuess quest album bunamain purtar il titel «la brina» empè da «l'alva».

Ma spass beiseite, i va qua per chanzuns novas, u silmain per chanzuns «re-

novadas». Quai che dat en egl u en ureglia è il plaz prominent ch'ils dus chantauturs dattan ad auturs e cumponists esters istorics: Gian Fontana, Benedetg Dolf, Alfons Tuor, Eduard Lombriser, plus ils dus Derungs, Gion Giusep e Gion Antoni. Ina reverenza envers la tradiziun culturala. Ed envers la veglia poesia exemplarica che n'era ensasez betg blier pli inspirada che quella atgna odierna, plitost paupra da metafras. Ma sco

ditg, Alexi e Marcus èn surtut chantastorgias, e là mussani er lur fermezza, restond quasi fidaivels als «fiers chauds», sche er mo en moda subtila: Violenza incestica en «Il cavagl alv», il mitos da strisas en «L'uolp», la derivanza dubiusa en «Maria Catrina», la sperdita da la religiun en «La steila». Nundir dal bel «remake» dal famus «Toni de Strada».

In saut fantastic dals chantastorgias

E tut quellas quindesch istorgias ed observaziuns pacheteschan ils dus, ensemen cun ina buna dunsaina da giasts instrumentals e cantics, en ina musicalità nunditga. Chaminond da dur a moll ed enavos, faschond gieus da ritem e midadas da tact, ristgond pitschnas fugas, canons e corals. Sa sperdend en arias branduardicas ed en nivlas elton-johnicas, rimnond zinslas ziganas e passidas da menuet. E bel amez tut quai ina burlesca in zic plumpa, deditgada a la vischianza pli u main nativa da Trun, ina sgnocca che citescha la melodia dal suprem imni sursilvan e parafrascha ina veglia chanzun d'in collega chantautur ladin. «L'alva» – in saut fantastic da las diversas tradiziuns, las atgnas, las ertadas e las emprestadas.

Marcus Hobi ed Alexi Nay furman dapi var 35 onns in duo musical.

FOTOS MAD/RTR